

UCHWAŁA NR XXXVI/271/2013
Rady Gminy Łabowa
Z dnia 30 grudnia 2013

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2019 w Gminie Łabowa**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (jedn. tekst Dz. U. z 2013 poz. 594), oraz art. 6 ust. 1 i ust. 2, pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

Rada Gminy Łabowa uchwala co następuje :

§ 1.

Przyjmuje „ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Łabowa na lata 2014 – 2019 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy Łabowa

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 01 stycznia 2014 roku

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Stanisław
Marek Stanisław

R A D A
G M I N Y L A B O W A
33-336 LABOWA
powiat nowosiedlecki
województwo małopolskie

Załącznik do uchwały Nr XXXV/271/13
Rady Gminy Labowa
z dnia 30 grudnia 2013r

G M I N N Y P R O G R A M
P R Z E C I W D Z I A Ł A N I A
P R Z E M O C Y W R O D Z I N I E O R A Z
O C H R O N Y O F I A R
P R Z E M O C Y W R O D Z I N I E N A L A T A
2 0 1 4 - 2 0 1 9
W G M I N I E L A B O W A

**Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar
został opracowany w oparciu o :**

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U z 2013 roku poz. 182 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- Kodeks Karny (Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz.555 z późn.zm.),
- Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz.555 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz.59, z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. Nr 179, poz.1485).

WPROWADZENIE

Problem przemocy od wielu lat nagłaśniany jest przez media oraz wszelkiego rodzaju instytucje, w związku z czym wzrasta świadomość społeczeństwa w tej kwestii. Początkowo problem ten był bagatelizowany. Wiele osób nie zdawało sobie sprawy, że przemoc ma zły wpływ na rodzinę i społeczeństwo, w związku z tym władze państwa oraz różnego rodzaju instytucje podejmują różnorodne działania, które mają na celu łagodzenie skutków społecznych zjawiska przemocy.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn.zm.) jest próbą podjęcia działań mających za zadanie zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie. Ustawa ta została uchwalona w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, ponieważ nie wszystkie ofiary przemocy otwarcie przyznają się do sytuacji panującej w ich rodzinie. Wielu specjalistów wskazuje, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce, który wymaga podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania, którego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa ofiary przemocy w rodzinie oraz ich rodzin.

Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie zagadnień związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

3. Współpraca ze stowarzyszeniami, z Kościołem i osobami fizycznymi w celu niestania pomocy ofiarom przemocy.

4. Rozbudowanie działalności informacyjnej i edukacyjnej zmierzającej do zapobiegania powstawaniu zjawiska przemocy.

- a) organizowanie i finansowanie szkolnych programów profilaktycznych,
- b) podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym przeznaczonych dla rodziców, których celem jest przygotowanie rodziców do wychowania dzieci bez przemocy,
- c) stworzenie sieci punktów informacyjnych dotyczących możliwości otrzymania pomocy,
- d) systematyczne prowadzenie edukacji społeczności lokalnej na tematy związane z przemocą oraz organizowanie kampanii edukacyjnych z wykorzystaniem ulotek, plakatów, strony internetowej.

5. Podejmowanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Labowej czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Gminny Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie finansowany będzie ze środków własnych gminy i środków przekazanych przez wojewodę małopolskiego.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2019 jest realizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2005 Nr. 180, poz. 1493 z późn. zm.) o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą do zadań własnych gminy należy opracowanie programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Adresatami programu są nie tylko różne służby społeczne, instytucje czy organizacje pozarządowe, ale również społeczność lokalna Gminy Labowa oraz wszyscy ci, którzy na co dzień są świadkami przemocy, doznają przemocy lub też ją stosują.

Program ten ma także charakter profilaktyczny i edukacyjny. Celem programu jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej.

Rozdział I

Przemoc w Rodzinie

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnętrzne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które istniało odwiecznie, ale dopiero od kilkunastu lat istnieje w świadomości społecznej w naszym kraju i jest przedmiotem działań różnych służb, między innymi są to: Policja, Prokuratura, Sady, Zespoły Interdyscyplinarne itp.

Przemoc domowa może być skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo że w relacjach międzyludzkich istniał od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zagrożenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego zagrożenia, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania, powszechnie przyjmuje się, że jest to działanie. Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu

przemocy w rodzinie - **przemoc** to *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymientonych w pkt. 1 (członku rodziny to osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks Karny Dz. U. Nr 188 poz. 553 z późn. zm.) w szczególności naruszające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*

Definicja przemocy zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z póź. zm.) **przemoc w rodzinie** to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu Karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności naruszające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie:

- *Jest intencjonalna – jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie, zmierzająca do osiągnięcia jakiegoś celu.*
- *Sily są nierzowne - wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiają samobronę, opiera się na władzy i kontroli.*
- *Jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka - działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym.*
- *Narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania (fizjologiczne, bezpieczeństwa) oraz narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itp.)*
- *Powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia, korzystając z tego, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.*

Rodzaje przemocy w rodzinie. Tabuła Nr 1

Rodzaje przemocy	Formy zachowań
Przemoc fizyczna	popychanie, odepchanie, obeszplądanie, przytrzymywanie, pobiczowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, mędrzielanie koniecznej pomocy, itp.

wymogom, formalnie określonym dla poszczególnych jednostek. Wsparcie osobom krzywdzonym zapewnia nie tylko pomoc społeczna, policja, sądy rodzinne i nieletnich, placówki służby zdrowia, prokuratura, ale także inne instytucje, organizacje, zrzeszenia, stowarzyszenia, fundacje, kościoły, związki wyznaniowe i inne. Dlatego też należy wypracować system pomocy w rozwiązywaniu problemów przemocy domowej. Stworzenie lokalnej koalicji pozwoli wspólnie określić strategię pomocy, wzmacniając jej efektywność. Zagwarantuje to również profesjonalny nadzór, zapewni lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału, sprawniejszą kontrolę i ocenę skuteczności działań oraz podejmowanie właściwych kroków w przypadku pojawienia się nowych problemów, barier i zagrożeń.

ROZDZIAŁ 4

REALIZACJA PROGRAMU

1. Wdrożenie procedur monitorowania i interwencji w sprawach związanych ze zjawiskiem przemocy przez następujące instytucje:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Labowej,
- Posterunek Policji w Nawojowej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Labowej,
- Placówki oświatowe na terenie gminy Labowa
- Gminny Ośrodek Kultury Labowej.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Labowej
- Sąd Rejonowy w Nowym Sączu III Wydział Rodzinny i Nieletnich

2. Zwiększenie ilości osób posiadających wiedzę i kompetencje potrzebne do skutecznego działania w zakresie likwidowania zjawiska przemocy w rodzinie:

- podjęcie działań w ramach systemu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie (Niebieska Karta, Niebieska Linia),
- prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego (zatrudnienie psychologa i rady prawnego na umowę zlecenie)
- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu w zakresie organizowania specjalistycznego poradnictwa
- współpraca z Sądeckim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w zakresie poradnictwa specjalistycznego i zapewnienia schronienia dla ofiar przemocy (HOSTEL)
- do finansowanie szkoleń i kursów służących podniesieniu kwalifikacji i kompetencji

się głównymi przyczynami rezygnacji z realizacji wcześniej podjętych decyzji i powrotu do osoby stosującej przemoc. Ważnym elementem systemu pomocy jest rozwój różnych form poradnictwa specjalistycznego – psychologicznego, prawnego, medycznego, socjalnego itp. Oraz różnych rodzajów terapii pozwalającej osobom uwikłanym w przemoc zwiększyć poczucie własnej sprawczości, nabrać stopniowo pewności siebie i uwolnić się spod wpływu osoby stosującej przemoc.

4. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Problem przemocy uznawany jest za wyjątkowo trudny. W postępowaniu terapeutycznym wymaga zatem odpowiedniego poziomu wiedzy i umiejętności od osób realizujących zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa oraz odbudowywaniem poczucia wewnętrznej mocy u osób krzywdzonych. Ważna jest trafna diagnoza problemu, umiejętne opracowanie i wprowadzenie w życie strategii postępowania w konkretnych przypadkach, włączenie niezbędnych instytucji, wykorzystanie profesjonalnych metod i sposobów pracy nad skutkami przemocy. Profesjonalna pomoc osobom doznającym przemocy będzie efektywna jeżeli nastąpią w nich zmiany wewnętrzne, warunkowane skutecznym, konstruktywnym działaniem, włącznie z pożądanymi zmianami życiowymi. Wszelkiego rodzaju szkolenia obejmują nie tylko poszerzenie umiejętności diagnozowania i reagowania, ale przede wszystkim sprzyjają nawiązaniu współpracy różnych służb i instytucji w zespólach interdyscyplinarnych, wypracowujących i realizujących wspólną strategię pomocy w konkretnym przypadku przemocy. Założeniem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest bowiem interdyscyplinarna pomoc. Od szeroko rozumianej edukacji zależy skuteczność lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Oczywiście są to założenia długofalowe i wymagające odpowiednich nakładów finansowych.

5. Stworzenie lokalnej koalicji na rzecz systemowej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Systemowa pomoc jest rozumiana jako zespół wielu różnych, wzajemnie ze sobą powiązanych i skoordynowanych działań pomocowych współpracujących z sobą podmiotów z zachowaniem jednności celów i charakterystycznej specyfiki pracy na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie, jednocześnie z podporządkowaniem się statutowym

Przemoc psychiczna	to wywieranie wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby pomimo braku jej przyzwolenia przy użyciu środków komunikacji interpersonalnej. Typowymi środkami przemocy psychicznej są groźba, krzyczenie na kogoś, inwektywa, straszenie i molestowanie psychiczne.
Przemoc seksualna	Stosowanie przemocy seksualnej np. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczoł i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadyistyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety itp.
Przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

O przemocy w rodzinie raz jeszcze

Problem przemocy domowej występuje we wszystkich społeczeństwach i kręgach kulturowych. Rodziny, w których dochodzi do krzywdzenia najbliższych, skrzętnie ukrywają swój problem. Do przemocy dochodzi zazwyczaj za szalenie zamkniętymi drzwiami domów. Wiele ofiar doznaje przemocy, latami skrywając rozmiar doznawanej krzywdy.

Przemoc w rodzinie jeszcze do niedawna, nie była postrzegana jako zjawisko *stricte* patologiczne. Zaryzykować można stwierdzenie, iż uważano ją za nieodłączny element życia małżeńskiego i rodzinnego, zło konieczne, zjawisko w szeroko pojętej ocenie społecznej naganne, a jednak niepiętnowane i niewymagające interwencji i pomocy z zewnątrz. Nadal jednak przemoc w rodzinie stanowi problem wstydlivy i ukryty.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy – fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną.

Przemoc fizyczna niesie ze sobą zawsze ryzyko uszkodzenia ciała, a nawet utraty życia. Popychanie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, bicie otwartą ręką i pięścią, kopanie, szczypanie, gryzienie, ciskanie i bicie przedmiotami, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy – to niektóre z zachowań składających się na przemoc fizyczną. Niektiedy przemoc fizyczna stosowana jest tylko w przypadku, gdy inne działania sprawcy znierzające do zniewolenia zawiodą.

Przemocy fizycznej zawsze towarzyszy przemoc psychiczna, nie zawsze jednak przemoc psychicznej towarzyszy przemoc fizyczna. Wówczas ofiara ma trudności w zorientowaniu się w tym, co się z nią dzieje. Osoba, która ma siniaki czy złamane kości, posiada namacalne ślady wyrządzonej krzywdy. Natomiast osoba, która doznaje bardziej subtelnych metod

prowadzących do całkowitego podporządkowania się woli sprawcy, staje się bardziej uległa i zdeorientowana.

Przemoc psychiczna, to szczególny rodzaj przemocy – najtrudniejszy do udowodnienia, bowiem nie pozostawia po sobie żadnych widocznych śladów na ciele ofiary. Niszczy poczucie godności i własnej wartości. Zastraszanie emocjonalne, stosowanie groźb, przynusu, poniżanie, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, stała krytyka, karanie przez odmowę uczuć, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia - to kolejne elementy spójnej całości, ciągu zachowań sprawcy, o charakterze zamierzonym. Sprawca rozpoczyna proces podobny do metody przynusu („pranie mózgu”): izolacja, monopolizacja uwagi, prowadzenie do wyczerpania, zmęczenia ofiary, groźby, sporadyczne okazywanie przychylności, demonstrowanie wszechmocy, degradowanie.

Stopniowo sprawca ogranicza kontakty z rodziną, znajomymi - początkowo poprzez zniechęcanie, potem poprzez wyrazne zakazy. Początkowo sprawca może krytykować bliskie osoby z otoczenia ofiary (np. twierdząc, że wywierają na nią zły wpływ), następnie zaczyna zachowywać się wobec nich obraźliwie, powodując, iż oni sami zaczynają unikać kontaktów bądź ofiara zaprzestaje zapraszania do domu, wstydząc się zachowania partnera. Sprawca kontroluje zwykle codzienne obowiązki kobiety, wielokrotnie telefonuje do domu, a jeżeli kobieta pracuje - kontroluje ją w pracy, nachodzi, sprawdza, z kim się widuje. Izolacja ofiary narasta.

W chwili gdy ofiara zostaje pozbawiona wsparcia emocjonalnego osób bliskich, przestaje otwarcie komunikować się z innymi. Sprawca ma zmonopolizowany wpływ na nią, zniekształcający jego systemem wartości, fałszywymi informacjami. Kobieta jest poniżana, osmieszana w obecności innych bądź ignorowana. Wówczas pojawia się przesądzenie, że jest nie warta i nie zasługuje na najmińsze oznaki sympatii i pomocy.

Sprawca domaga się od swojej ofiary, by spełniała wszystkie jego oczekiwania, dotycząc ubioru, wydawania pieniędzy, wychowywania potomstwa, jedzenia, spędzania wolnego czasu. Z czasem okazuje się, że nie ma końca żądaniom partnera, a kobieta nie jest w stanie go zadowolić. Całe życie ofiara podporządkowuje spełnianiu zachcianek sprawcy, zapominając o własnych pragnieniach i uczuciach.

Groźby są stałym elementem zachowań agresora. Dotyczą pobicia czy wręcz pozbawienia życia, doprowadzenia ofiary do obłądki, zamknięcia w zakładzie psychiatrycznym, skompromitowania w oczach rodziny i znajomych, odebrania dzieci. Bywa, że sprawca szantażuje ofiarę samobójczą śmiercią.

Częstym przejawem przemocy emocjonalnej jest manipulowanie dziećmi, przekupywanie ich po to, by przedstawic się w roli ofiary. Sprawcy często również wykorzystują spotkania z dziećmi, by nękać kobiety.

Trudności w diagnozowaniu występują również przy przemocy seksualnej, której do niedawna nie wiązano w ogóle z problemem rodzinnym. Przemoc ta współwystępuje z przemocą fizyczną i psychiczną. Wymuszanie pożycia seksualnego wbrew woli partnera:

Uzależnienia oraz Sąddeckiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej, gdzie specjalistyczna pomoc świadczy bezpłatnie prawnik, Rzecznik Praw Kobiety, psycholog i pedagog.

Działalność tych instytucji ukierunkowana jest na wspomaganie klienta w odzyskaniu równowagi emocjonalnej oraz zdolności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, jednakże świadczone przez nie wsparcie jest niewystarczające. Nasilają się negatywne skutki biedy, frustracja, poczucie bezradności, rosnąca agresja, przestępczość, alkoholizm i przemoc.

Niezbędne staje się zwiększenie nakładów na profilaktykę, pomoc specjalistyczną i socjalną, zadbanie o szerszą ofertę wsparcia, a także stworzenie lepszej dostępności do pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, w tym dzieciom i młodzieży – grupie szczególnie narazonej na działanie negatywnych czynników zewnętrznych, bez właściwego wsparcia, która nie potrafi samodzielnie uporać się z problemami i odszukaniem właściwej drogi życia.

2. Zapewnienie różnorodnych form wsparcia socjalnego osobom doświadczającym przemocy w zależności od sytuacji i potrzeb.

Osłona socjalna stanowi nieodłączny element strategii udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Dla sytuacja ekonomiczna, brak pracy, a także siły, umiejętności i wiedzy niezbędnej w pokonywaniu problemów socjalno- bytowych wymaga konsultacji i pomocy socjalnej w skutecznym wydosłaniu się z kręgu przemocy.

Udzielanie różnorodnych form wsparcia socjalnego sprzyja przywróceniu poczucia bezpieczeństwa i tworzeniu warunków do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których osoby uwikłane w przemoc domową nie mogą pokonać przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości, zapobiega ich marginalizacji i odrzuceniu.

3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz form terapii dla osób doświadczających przemocy.

Do największych barier utrudniających osobom krzywdzonym wyzwolenie się z problemu należą psychologiczne mechanizmy charakterystyczne dla zachowań osób doświadczających przemocy oraz brak perspektyw na niezależność.

Niska samoocena, brak wiary we własne możliwości oraz obawa przed przyszłością wynikająca często ze świadomości braku pracy, mieszkania, niezależności finansowej, stają

Na podstawie powyższych analiz można wnioskować, że badane osoby w większości uważają, że w ich rodzinach nie występuje choroba alkoholowa. Jednocześnie odnosząc się do Niebieskich Kart założonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łabowej zauważono, że czynnikiem wspomagającym przemoc w rodzinie jest alkohol. Zazwyczaj pod wpływem alkoholu osoba złączała się nad pozostałymi członkami rodziny. Co więcej, gdy dana osoba była trzeźwa, nie była agresywna wobec członków swojej rodziny. Zatem można wnioskować, że alkohol jest istotnych czynnikami mającym wpływ na pojawienie się przemocy w rodzinie. Pod jego wpływem zaburzony zostaje cały system rodziny i zakłócone zostają jego funkcje.

Rozdział 3

Cele i założenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Cele główne:

- 1) zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy ofiarom przemocy;
- 2) zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie;
- 3) Bezpośredni dostęp do instytucji udzielających pomocy;
- 4) Utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, oraz dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. **Zwiększenie dostępności pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej.**
Głównym celem wspierania osób doświadczających przemocy jest skuteczna pomoc w przełamaniu kryzysu i przywrócenie osobom i rodzinom umiejętności prawidłowego funkcjonowania. Na terenie gminy Łabowa instytucjami zajmującymi się pomocą ofiarom przemocy jest: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisariat Policji w Nawojowej. Mieszkańcy mogą również skorzystać z porad psychologa i radcy prawnego. W ramach interwencji kryzysowej mieszkańcy naszej gminy korzystają także z usług Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, przy którym działa Ośrodek Profilaktyki i Terapii

gwalt, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, filmowanie podczas stosunku, krytyka zachowań seksualnych kobiety. Wymuszanie pożycia może polegać na użyciu siły bądź na groźbach czy też, szantażu emocjonalnym.

Narzędziem kontroli jest również przemoc ekonomiczna. Odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych rodziny itp.

Stosowanie przemocy to zwarty system zachowań sprawcy wobec ofiary, mający na celu całkowite jej podporządkowanie. Przemoc stanowi sposób utrzymywania dominacji, kontroli, wyeliminowania suwerenności drugiego człowieka.

Przemoc jest przestępstwem

Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu. Oznacza to, że wniosek osoby pokrzywdzonej o wszczęcie postępowania karnego nie jest w tym przypadku konieczny. Niniejszy program będzie dotyczył przede wszystkim prawno-karnych aspektów stosowania przemocy w rodzinie oraz roli instytucji i organów publicznych w przeciwdziałaniu i rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą wobec najbliższych.

Polskie prawo karne czyni ujemnie się ujmując w art. 207 Kodeksu Karnego (KK). Bizmri on następująco: *Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli czyn taki połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Gdy następstwem czynów określonych wcześniej jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*

Bywa, że w akcie oskarżenia, a później w wyroku skazującym ujęte są również inne czyny popełnione na szkodę pokrzywdzonego. W tych przypadkach ściganie następuje jednak na wniosek pokrzywdzonego. Czyny te to między innymi: uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób (art. 217 kk); groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona (art. 190 kk); wzbudzenie u innej osoby uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub naruszenie jej prywatności poprzez uporczywe nękanie (art. 190 a §1 KK tzw. *stalking*).

Dane z Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie NIEBIESKA LINIA

Ofiarami przemocy w rodzinie są mężczyźni, kobiety i dzieci. A rzadziej mężczyźni, choć ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której się nieco rzadziej mówi niż w dzieciach i kobietach są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi.

Ofiary przemocy to osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Zależność ta może mieć wymiar psychiczny fizyczny i ekonomiczny.

Najczęstszym objawem u osób doświadczających przemocy jest wyuczona bezradność. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowania agresywnych.

Bardzo często bezradność rozwija się na bazie życiowych doświadczeń, tak wyniezionych z dzieciństwa (przemoc fizyczna, napaść seksualna lub molestowanie, sytuacje traumatyczne – śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich, kłopoty w nauce, problemy zdrowotne), jak i wyniesionych ze związków w życiu dorosłym (przemoc, patologiczna zazdrość, gwałt, przynuszenie do nieakceptowanych form współżycia, groźby pozabawienia życia).

ROZDZIAŁ II

DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW PRZEMOCY W GMINIE LABOWA

I. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Labowa

Powierzchnia Gminy Labowa wynosi 119,12 km², a jej liczba mieszkańców 5737. Gmina położona jest na południowy wschód od miasta Nowy Sącz oraz na północ od Krymicy-Zdrój. Została utworzona wraz z nowym podzieleniem kraju w 1973 roku. W jej skład wchodzi 13 sołectw: Baranowice, Czaczków, Kamianna, Kotów, Krzyżówka, Labowa, Labowice, Łosie, Maciejowa, Nowa Wieś, Rozłoka Wielka, Składziste, Uhryn. Siedziba Gminy jest wieś Labowa, która została lokowana przed 1581 rokiem na prawie wołoskim przez rod Branickich. W przeszłości w Labowej i jej okolicach współistniało wiele kultur, religii i narodów (Polacy, Lemkowie, Żydzi), po których pozostało wiele zabytków wartych zwiedzenia.

Geograficznie obszar gminy Labowa zajmuje pogranicze wschodniej części Beskidu Sądeckiego i zachodnie tereny Beskidu Niskiego. Te dwie krainy oddzielone są doliną Kamienicy Nawojowskiej, głównej rzeki przepływającej przez gminę. Ze względu na walory

Srednie ogolnioskzaltacące	25	17
Zasadnicze zawodowe	132	58
Gimnazjalne i ponizej	64	22

2.1. Problem choroby alkoholowej

Każda rodzina jest indywidualna i tworzy system osób wzajemnie na siebie oddziaływujących, w której każdy jej członek jest bardzo ważny i niepowtarzalny. Każda zmiana w elementach tego systemu, jakimi są członkowie rodziny, powoduje zmiany u pozostałych jej uczestników. Problem choroby alkoholowej jednej osoby w rodzinie dotyka i zaburza funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. W rodzinie z problemem alkoholowym przynajmniej jedna osoba pije nadmiernie i staje się dla pozostałych jej członków źródłem licznych problemów finansowych, uczuciowych i życiowych. U takich rodzin dają się zauważyć typowe reakcje przechodzenia przez poszczególne fazy przystosowania się do choroby alkoholowej. Nadmierne picie jednej osoby jednoczy pozostałe w cierpienie, lęku, bezradności i niepokoju. Wszyscy doświadczają destrukcyjnych emocji. Często zdarza się, że choroba alkoholowa staje się czynnikiem powodującym powstawanie przemocy w rodzinie.

Badania własne ukazują, że większość badanych uważa, że nie pije alkoholu (45,71%). Tylko 30 % kobiet i 16 % mężczyzn przyznaje, że spożywa alkohol okazjonalnie. Tylko jedna kobieta wskazała, że pije alkohol bardzo często. Co więcej, 92,57% respondentów odpowiedziało, że w ich rodzinie żaden z członków nie nadużywa alkoholu. Także żaden mężczyzna nie odpowiedział twierdząco. Wśród kobiet 7,33% potwierdziło, że w ich rodzinie występuje choroba alkoholowa. Badane kobiety wskazały, że najczęściej w ich rodzinie mąż spożywa nadmierne ilości alkoholu (5,33%). Zauważono, że przyczyną braku wskazania przez mężczyzn osób nadużywających alkoholu w rodzinie, może być fakt, że jeśli ktoś spożywa nadmierne ilości alkoholu, nigdy się do tego nie przyzna. Wśród badanych uczniów również większość z nich (91,74%) stwierdziła, że w ich rodzinie nie ma problemów alkoholowych. Jednak 8,04% dziewczynek i 8,47% chłopców potwierdza występowanie alkoholizmu w ich rodzinie. Na uwagę zasługuje także zachowanie osób po spożyciu alkoholu. Większość badanych rodziców (56 %) uznała, że nie pije alkoholu. Z kolei 34,29% badanych uważa, że po spożyciu alkoholu są spokojni. 2,86% badanych mężczyzn i kobiet twierdzi, że pod wpływem alkoholu są bardziej konflikowi.

Bezrobotni: wyszkolenia na 31.12..2012 r.	wg stanu na	Ogółem	Kobiety
Wysze		33	27
Policealne i zawodowe	średnie	120	74
Średnie ogólnokształcące		27	19
Zasadnicze zawodowe		139	61
Gimnazjalne i poniżej		73	27

Tabela 4. Dane z PEPR w Nowym Sączu wg stanu na dzień 30 czerwca 2013 r. dotyczące Gminy Łabowa

Stan na 30.06.2013	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni ogółem	367	198
Z prawem do zasiłku	52	27
Bezrobotni: wg wieku stan na 30.06.2013	Ogółem	Kobiety
18-24	113	54
25-34	133	91
35-44	61	35
45-54	42	16
55-59	12	2
60-64	6	0
Bezrobotni: wyszkolenia na 30.06.2013	wg stanu na	Ogółem
Wysze		31
Policealne i zawodowe	średnie	115
		75
		26
		75

przynależne i krajobrazowe 71% gminy należy do Popradzkiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Do bogactwa naturalnego należą liczne gatunki rzadkiej flory i fauny oraz rezerwy przyrody. Obszar gminy stwarza warunki do atrakcyjnego i aktywnego wypoczynku głównie poprzez obecność tras turystycznych i rowerowych.

Z danych statystycznych Gminy Łabowa wynika, że zjawisko przemycy na jej terenie jest zjawiskiem nasilającym się. Co roku zwiększa się liczba osób zgłaszających problem przemycy w rodzinie.

1. Dane dotyczące przemycy w rodzinie na podstawie założonych Niebieskich Kart

Tabela 2. Niebieskie Karty założone w OPS Łabowa

NIEBIESKIE KARTY	2010 rok	2011 rok	2012 rok	I. półrocze 2013
RAZEM	8	8	9	7
NOWE ZAŁOŻONE	6	2	4	0
ZAKOŃCZONE	3	2	2	2

Na podstawie powyższej tabeli można zauważyć, iż zjawisko przemycy w rodzinie na terenie Gminy Łabowa ma tendencje do nasilania się. W 2010 i 2011 roku istniało 8 aktywnych Niebieskich Kart, z kolei w 2012 roku 9 aktywnych Kart. Zauważyć można, iż w 2012 roku wzrosła liczba nowych założonych Niebieskich Kart w porównaniu do roku 2011. Jednakże można wnioskować, iż mimo dostępnych różnych form pomocy osobom dokonującym przemycy, zjawisko znaczenia się w rodzinie jest zjawiskiem zankniętym, co oznacza, iż być może niewielka liczba osób decyduje się podjąć jakiegokolwiek kroki, by zniwelować zjawisko przemycy w swojej rodzinie. Z drugiej strony, być może nie ma potrzeby zgłaszania problemu, ponieważ go nie ma.

2. Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem mającym negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny. Bardzo często bezrobocie wywołuje u osób frustracje i poczucie zagrożenia. Jest czynnikiem, który zaburza prawidłowy system rodziny. Zdarza się, że osoba bezrobotna staje się bezradna w sytuacji, w jakiej się znajduje. Z kolei brak ofert pracy na rynku powoduje poczucie

bezsensu życia, sięganie po alkohol, a nawet stosowanie często przemocy wobec innych członków rodziny.

Przeprowadzone przez OPS w Łabowej badania dowiodły, że na terenie Gminy istnieje wiele rodzin, które dotknięte są problemem bezrobocia, w tym 38% badanych kobiet oraz 28% mężczyzn. Zauważono, że może to mieć związek z miejscem zamieszkania na terenie wiejskim, w którym jest mniejszy dostęp do zakładów pracy oraz utrudniony dojazd. Badania ukazują, że najczęściej żywicielem rodziny jest ojciec. Jednakże w tej dziedzinie matka odgrywa także istotną rolę. Badani w większości 40% uważają, że głównym źródłem utrzymania jest praca zarobkowa w sektorze prywatnym. Na uwagę zasługuje także fakt, że aż 61,14% badanych ocenia swoją sytuację materialną jako przeciętną. Z kolei 12% mężczyzn twierdzi, że sytuacja materialna w ich gospodarstwie domowym jest bardzo dobra. Wśród badanych rodziców 36% sądzi, że dochód na osobę w ich rodzinie wynosi od 300,00 do 600,00 zł. miesięcznie. 10,86% badanych uważa, że dochód na osobę w rodzinie wynosi od 800,00 do 1000,00 zł miesięcznie.

Dokonując analizy wyżej zaprezentowanych informacji można wnioskować, że na terenie gminy Łabowa bezrobocie jest odczuwane przez mieszkańców. Jednocześnie należy sądzić, że rodziny starają się zwalczać bezrobocie poprzez podejmowanie pracy w sektorze prywatnym. Z drugiej strony należy także wziąć pod uwagę fakt, że bezrobocie jest czynnikiem mającym negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Ze względu na frustrację oraz poczucie bezsensu życia, jakie pojawia się pod wpływem bezrobocia, może być ono czynnikiem przyczyniającym się do powstawania przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące zjawiska bezrobocia na terenie Gminy Łabowa (OPS.430.58.2012) z PUP w Nowym Sączu

Tabela 3. Dane z PUP w Nowym Sączu wg stanu na dzień 31grudnia 2012 r. dotyczące Gminy Łabowa

Stan na 31.12.2012 r.	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni ogółem	392	208
Z prawem do zasiłku	66	27
Bezrobotni: wg wieku stan na 31.12.2012 r.	Ogółem	Kobiety

18-24	128	58
25-34	127	82
35-44	77	47
45-54	41	15
55-59	14	6
60-64	6	0